

Kuraatori eessõna näitusele ALICE, NEEME JA JASS
Helsingi Taidehalli
1.12.2018–13.1.2019

Alice Kask, Neeme Külm ja Jass Kaselaan on eesti kunstnikud oma primas loomeeas. Nende tööde füüsiline kohalolu on tugev ja mõjutab ühtviisi võimsalt nii mõtet kui tundeid. Kuigi näiliselt lihtsad, mahutavad nad samaaegselt nii heli kui vaikust, nii liikumist kui paigalseisu, nii lehvivat annet kui nokitsevat käsitööd.

Alice, Neeme ja Jass on üksjagu erinevad. Piisavalt erinevad selleks, et igaühe poolt eraldi tehtust moodustuv tervik saaks veenev ja möödapääsmatu nagu elu ise.

Alice'i, Neemet ja Jassi on raske turundada. Sõnaahtrad ja tahaplaanile hoiduvad, töötavad nad justnagu sihilikult reklaami vastu. Sellest hoolimata või ehk just seepärast on nad head kunstnikud ja niisugustena ka tunnustatud. Suur Jass, Trikster Neeme ja Köhklev Alice võiksid olla nende hüüdnimed; ja sedagi lugeja, mitte nende endi elu lihtsustamiseks. Sest töö, mida nad teevad ei vaja konverteerimist millekski muuks, et olla ligipääsetav. Ja Alice, Neeme ning Jass teavad seda.

Skulptoriks õppinud Neeme kipub vägisi arhitektiks kätte. Ta võtab ette ruumi ja allutab selle esialgse tähenduse ja ideoloogia, selle käesoleva institutsionaalse identiteedi (vahest ka selle ilu) ühele teisele, konkurentsivõimelisemale olemisele, mis järgib Neeme enda ainulaadset loogikat.

Jass vormib suuri asju, suuri universumeid. Ta lihtsalt ei või teha pisikesi vidinaid. Ometi on Jassi hästipeidetud tõeliseks armastuseks armastus päris väikese vastu. See on tema loomingu alguspunkt, miski, mille ta kasvatab suureks ja võitmatuks. Pole teist tänapäevast eesti skulptorit, kes suudaks täita Taidehalli skulptuurisaali üheainsa objektiga. Välja arvatud Jass.

Alice istuks heameelega vaikselt ja liikumatult, eitades vastutust, mille paneb ta õlgadele kaasasündinud anne. Aga ikka leidub keegi või miski, mis tõmbab ta tagasi maalimise maailma. Sellesse sisenenuna alustab Alice lõputut ja rasket võitlust inimese ja tema tegude muutlikkuse kinni püüdmisega. Tema kõhklus on kadunud ja tema meeled – olgugi et aeglased – on teravad ja läbinägelikud.

Niisiis astub Jass ruumi ja paigaldab oma teose täpselt sinna, kus see peab olema. Siseneb Neeme ja kaaperdab ruumi parameetrid. Ta avab lagesid, lõhub seinu või kasutab muidu nõidust, et suunata vaataja tähelepanu sinna, kus see olema ei peaks. Tuleb Alice, teeb tiiru ümber Jassi suurejoonelise objekti ja hiilib vaikselt kõveras ruumis ringi üksikasjalikke märkmeid tehes. Täpselt ja halastamatu põhjalikkusega, nagu kuuluks talle kogu maailma aeg, alustab ta kahemõõtmelist kroonikakirjutust meeste mitmemõõtmelistest püüdlustest.

Tamara Luuk